

і дорослими, що мають проблеми в спілкуванні, поведінковій сфері або страждаючими від депресії, жертвами насильства в сім'ї і сексуального насильства, а також дітьми, страждаючими на аутизм. В ході спілкування з собакою ці люди починають ефективніше спілкуватися і з іншими людьми, розуміти значення невербальної комунікації, і це лише один аспект такої терапії. У каністерапії беруть участь спеціально навчені тварини. У ряді держав, підготовкою собак-помічників займаються державні установи, в інших – благодійні організації. Зазвичай цуценят для цих цілей безкоштовно надають власники собак розплідників, але далеко не всі собаки, що почали курс навчання, отримують диплом навіть першого ступеня, собаки-компаньйона, тому що тварини, які беруть участь в психотерапії, повинні володіти ідеальним характером і високим інтелектом. [2]

Отже, можна говорити про те, що каністерапія є одним з ефективних способів реабілітації, соціалізації і адаптації дітей і дорослих. Собака – ефективні «ліки» від гіподинамії, спричиненої малорухливим способом життя. Прогулянки з собакою знижують ймовірність серцево-судинних захворювань, інфаркту міокарда й інших захворювань серця і судин.

Спілкування із собаками допомагає при деяких психічних розладах і позитивно впливає на настрій хворих дітей і дорослих, самотніх людей похилого віку, на їх емоційну рівновагу. Навіть присутність собаки в тій же кімнаті спричиняє позитивний вплив на людину.

Література

1. Никольская А. В. Ненаправленная анималотерапия. Позитивные и негативные аспекты взаимодействия с собакой у детей и взрослых / А. В. Никольская, Н. А. Ульянова. – М. : Аквариум-Принт, 2009. – 117 с.
2. Субботин А.В. Лечебная кинология. Теоретические подходы и практическая реализация / А. В. Субботин, Л.Л. Ращевская. – М. : Макцентр, 2004. – 95 с.

РІДКІСНІ ТА ЗНИКАЮЧІ ВИДИ РОСЛИН ФЛОРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «СВЯТІ ГОРИ»

Шпилева Н.В.

Донецький ботанічний сад НАН України

Зростаючий вплив антропогенних факторів обумовлює актуальність питань охорони рослинного світу об'єктів природно-заповідного фонду. Значну роль у збереженні біологічної різноманітності відіграють національні природні парки. Територія національного природного парку «Святі Гори» (НПП) характеризується значною чисельністю видів рослин, що підлягають охороні на різних рівнях, які є цінними в науковому та практичному відношенні, наявністю ендемічних та реліктових видів [1].

На території НПП «Святі Гори» зростає 188 видів рослин з різними рівнями охорони. До Червоної книги України занесено 57 видів [2], 13 – до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, в Європейський Червоний список тварин та рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі – 23 види, 2 види занесені до Додатку I Бернської конвенції. До Червоної книги Донецької області, яка вийшла в 2010 році, занесено 180 видів, які зростають на території НПП «Святі Гори» [3]. Аналіз рідкісних та зникаючих видів рослин флори НПП «Святі Гори» за флороценоטיפами показав, що найбільша кількість таких видів є немора-

льнолісовими (64 види, 34,0 %). Значна кількість видів, що аналізуються, відноситься до петрофітного, степового та псамофітного флороценотипів (20,0 %, 13,8 %, 10,6 % відповідно) [4]. Така картина пояснюється впливом наступних лімітуючих факторів: вирубуванням лісів, надмірним випасанням худоби, розорюванням степів, видобуванням крейди та степовими пожежами.

Аналізуючі види рослин, що підлягають особливій охороні, за загальноприйнятими категоріями статусу раритетності, виявлено 99 рідкісних видів, 50 видів, які знаходяться під загрозою зникнення, 20 вразливих та 12 з не визначеним статусом, ймовірно зниклих – 7 видів. Найбільше вразливі види, які віднесені до категорії ймовірно зниклих та тих, що знаходяться під загрозою зникнення, мають локальний та спорадичний характер розповсюдження. Із спорадичним, груповим та змішаним типом розповсюдження перевагу мають рідкісні види. Спорадично-груповий характер розповсюдження мають види, чисельність яких скорочується.

Отже, охорона генофонду видів, що потребують спеціальних засобів охорони та подальшого дослідження, є важливим завданням не тільки регіонального, але і глобального характеру. Тому для збереження раритетних видів рослин та відновлення їх популяцій на території НПП «Святі Гори» необхідно дотримання природоохоронного режиму встановлення регульованого режиму рекреації та подальшого моніторингу стану популяцій рідкісних та зникаючих видів рослин.

Література

1. Бурда Р.І. Національний природний парк "Святі Гори": біологічна різноманітність рослинного покриву / Р.І. Бурда, В.М. Остапка, О.З. Глухов, Н.В. Шпилева // Заповідна справа в Україні. – 1997. – Т.3, вип.1. – С.10 – 17.
2. Червона книга України: Рослинний світ / [ред. Я.П.Дудка]. - К.: «Глобалконсалтинг», 2009. -900 с.
3. Червона книга Донецької області: рослинний світ (рослини, що підлягають охороні в Донецькій області) / Під загальною ред. В. М. Остапка – Донецьк: Вид-во «Новая печать», 2010. – 420 с.
4. Шпилева Н.В. Флороценотическая оценка современного национального природного парка «Святые Горы» / Н.В. Шпилева // Роль охоронюваних територій у збереженні біорізноманіття: наук. конф., 8 – 10 верес. 1998 р. : тези допов. – Канів, 1998. – С.120 – 122.